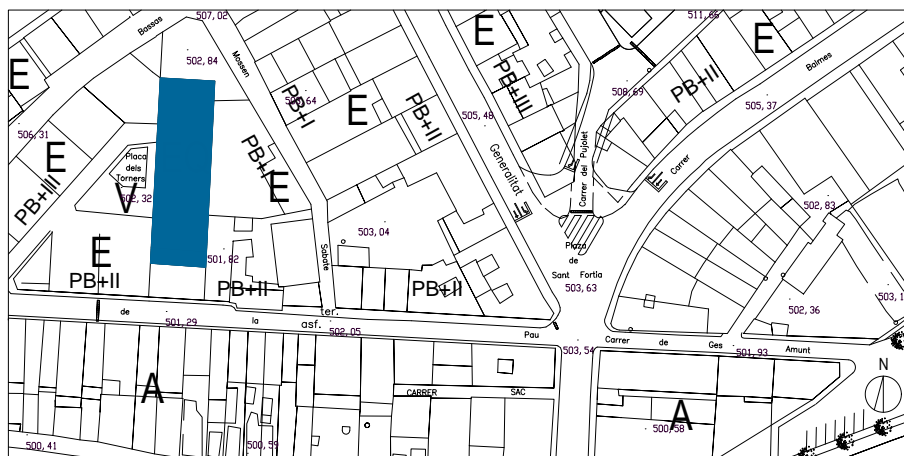

BCIL NIVELL B

DENOMINACIÓ :	Museu de la Torneria de fusta i banya de la Vall del Ges
Altres denominacions:	Torneria Vidal
SITUACIÓ :	Carrer de la Pau, 12
DATA DE CONSTRUCCIÓ :	1898-1900. Reforma de 1971. Rehabilitació i reforma de 1998
AUTOR :	Joan Ferrés, aparellador (1971). Melcior Manubens, arquitecte (1998)
PROMOTOR :	Josep Vidal Cuatrecasas (1898). Jordi Autonel (1971). Ajuntament de Torelló i FEDER (1998)
TIPOLOGIA :	Arquitectura industrial.
CONTEXT :	Urbà. Fàbrica familiar lligada a la casa senyorial; ambdós edificis emplaçats prop del riu Ges.
RÈGIM URBANÍSTIC :	
Planejament Vigent:	Revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de Torelló. Desembre 1999.
Classificació:	Sòl Urbà
Qualificació:	Equipament socio-cultural (EQ 7)
RÈGIM JURÍDIC :	
Titularitat:	Ajuntament de Torelló
Condicions / servituds:	
PLÀNOL DE SITUACIÓ.	Escala 1/2000

BCIL NIVELL B**DESCRIPCIÓ :**

Edifici aïllat, de planta rectangular ritmada i orientada en direcció nord sud. És de planta baixa i dos pisos, amb coberta a dues aigües amb el carener en direcció a la dimensió llarga, que protegeix les quatre façanes amb un ràfec sustentat per colls de fusta.

L'edifici presenta el mateix sistema constructiu que l'edifici que constitueix la casa familiar Vidal, situat a la dreta, en el mateix carrer. Aquest sistema constructiu es presenta molt explícit i constitueix també el tractament estètic; això és, murs de paredat de còdol de gra mitjà, aglomerat, reforçat i religat amb verdugades de maó.

La façana principal és la testera sud, la qual fa front al carrer de Sant Pau, encara que retirada de l'alineació.

L'edifici segueix un ritme marcat per un mòdul estructural fet de pilars i bigues de ferro fos. La modulació es tradueix a l'exterior amb la repetició de finestres iguals en totes quatre façanes. Aquestes estan delimitades per maó, amb un arc rebaixat fet del mateix maó col·locat de pla. Presenten una imposta feta per dues verdugades de maó que ressegueixen totes les façanes en els tres nivells. Una altra franja horitzontal marca la divisió entre cada pis. El pis superior presenta les obertures coronelles. Estan formades per un doble arc de característiques semblants als de les obertures dels pisos inferiors però de dimensions molt més reduïdes.

L'edifici es retira uns 8 metres respecte de l'alineació del carrer, la qual cosa dona lloc a un àmbit de recepció on actualment s'està construint una gran marquesina amb estructura metàl·lica, inclosa en el projecte que donarà a l'edifici el nou ús de museu de la torneria. En aquest espai hi havia un cobert que ha estat enderrocat per deixar veure aquesta testera principal. També es troba, en aquest espai anterior, una gran xemeneia, situada a l'esquerra i de secció circular, que es va reduint progressivament en altura i que és feta de maó. Ha perdut el seu ús antic, però resol la tasca d'element de crida i símbol per al museu.

L'interior s'ha intentat conservar amb el seu caràcter original. S'ha reformat sensiblement per al nou ús, adequant l'escala i construint ascensor i lavabos. S'ha netejat l'estructura amb un sorrejat, se li ha donat monolitisme amb un planxé de formigó sobre els forjats i s'han col·locat plaques de pladur, adossades als murs, per donar una continuïtat i regularitat.

EVOLUCIÓ D'USOS:

Original: Torneria Mecànica. Complements per a la indústria textil
Actual: Seu del Museu de la Torneria de la Vall del Ges

ESTAT DE CONSERVACIÓ: Bo, ja que està passant per un procés de reforma que conserva l'estructura original i a la vegada restaura els seus elements.

VALORACIÓ: Mostra d'arquitectura industrial de final del segle XIX, especialment singular pel tractament dels diferents materials constructius (còdol de riu, obra cuita, ferro colat i teula àrab) en una mateixa façana, on es combinen elements rústics amb una composició culta i classicista.

BCIL NIVELL B**DADES HISTÒRIQUES:**

Edifici construït entre 1898 i 1900 pels fills de Ramon Vidal Vial. Ramon Vidal havia iniciat un taller de torneria mecànica als baixos de la casa del carrer de Sant Miquel, 18, l'any 1854. L'empresa, dedicada a la fabricació de complements per a la filatura tèxtil, prosperà. L'any 1875 instal·lava una màquina de vapor de 5 cv. L'obrador o quadra del carrer de Sant Miquel es va fer petit i decidí, amb els seus fills Josep i Francesc Vidal Cuatrecasas, ampliar-lo amb la construcció d'una fàbrica al carrer de la Pau, en uns terrenys comprats a Maria Serrabou Masmitjà. Josep Vidal Cuatrecasas, l'hereu, va enllestir la fàbrica i l'inaugurà. El projecte de construcció no va signat per la qual cosa desconeixem l'autor del projecte i el constructor. És probable que fos projectada pel mestre d'obres Manuel Vega i March i construïda per Jaume Domènech.

A més de la nau de tres plantes, hi varen construir la casa del propietari, els coberts d'asseccador, els tallers de pintura i manyaneria, el forn, un soterrani per a la caldera, uns garatges, uns safareigs i un despatx. Tot el recinte quedava emmarcat per un mur i una portalada d'accés des del carrer de la Pau. La part davantera de l'edifici, orientada a tramuntana, fou modificada i ampliada després de la seva construcció. Al registre fiscal hi constava amb 1.876 m², sense incloure la torre del propietari, de 182 m².

L'empresa es dedicà a la fabricació de complements per a la filatura (bitlles, rodets, canons...). Tancà les seves portes l'any 1964. La maquinària i la màquina de vapor i caldera foren venuts.

Josep Vidal morí assassinat l'any 1903 a mans d'un treballador acomiadat. Francesc Vidal Cuatrecasas el succeí en la direcció de l'empresa, comprada l'any 1907 al seu nebot, Ramon Vidal Treserra. Francesc Vidal fou l'impulsor del teatre Cirvianum. Joan Vidal Camprodon dirigí l'empresa des de l'any 1927 a 1935. Durant la Guerra Civil, la torneria fou col·lectivitzada (Sindicat Únic de Torners de Fusta). Ramon Vidal Espona dirigí l'empresa des de 1939 fins al seu tancament.

L'edifici no ha sofert reformes importants fins als darrers anys. L'any 1911 es desmuntaven terres per la part de tramuntana: Ramon Arimany Ausió les extreia i les col·locava al revolt del riu Ges, entre el pont de ferro i la torneria. Aleshores, el camí d'Orís (continuació del carrer de la Pau) i la riba del Ges eren protegits per acàcies.

L'any 1923 varen ampliar el safareig públic (105 m²) amb la construcció, al carrer de la Pau, 29-33, de dos safareigs amb una cabuda de 3.400 litres i 7.850 litres d'aigua calenta i freda. L'aigua s'extreia del pou de la fàbrica i en conduïa, juntament amb l'aigua calenta de la màquina de vapor, a través d'una rasa que travessava el carrer. El constructor Benet Domènech va portar a terme les obres. Anys més tard, 1946-1948, es tancaren i es cobriren els safareigs.

Els anys 1935 i 1939, Joan Vidal i Rosa Camprodon feren petites reformes a la fàbrica i a la torre. Es tractava d'aproximar l'entrada del pati o de tancar un portal i obrir finestres.

BCIL NIVELL B

L'any 1942, després de l'aiguat que inundà part de la fàbrica, es reparà el mur de tanca. El constructor Arturo Codinachs va fer 40 metres de tanca nous.

L'any 1953, Ramon Vidal Espona féu eixamplar l'entrada novament.

L'entrada de camions carregats de fusta era cada vegada més freqüent. A la part de tramuntana es va construir un mur de contenció de terra de 20 metres de llargada, 1,5 d'alt i 0,5 de gruix. Dos anys més tard havia construït un petit cobert i un assecador nou. Durant aquests anys, el constructor era l'Arturo Codinachs.

La fallida de l'empresa precipità els canvis a la torneria. Els rentants foren enderrocats i al seu lloc s'hi construïren tres casetes. El garatge i els terrenys de ponent foren edificats amb dos edificis de pisos. El pati que queda entre la nau i la torre es convertí en garatge de lloguer l'any 1968. El perit industrial J. Oliva Lasheras projectà una nau metàl·lica sobre una superfície de 401 m². L'empresa constructora fou *Construcciones Metálicas Ullod*.

L'any 1970 es reformava l'antiga porteria i es convertia en habitatge unifamiliar. Antonio Sánchez Zurita vivia a la porteria.

Jordi Autonel Meix, gerent de *berpisa* (Ibèrica de pipas S.A.) va comprar la nau l'any 1970 i la va reformar un any després. Es va fer un paviment nou, es varen construir envans de compartimentació, es va fer un nou mur de tanca amb porta metàl·lica corredora i s'afegí un mòdul d'oficina a la part que ocupava la caldera de vapor. La reforma va ser projectada per l'arquitecte municipal, Joan Ferrés Juanola, i va ser portada a terme pel contractista Jaume Berenguer.

L'any 1996 s'incariaren les gestions de l'Ajuntament de Torelló per adquirir l'edifici. Finalment, es permutà l'edifici a canvi d'una nau industrial de dimensions similars, plenament acondicionada.

La reforma duta a terme els darrers quatre anys ha consistit en eliminar els afegits de 1971 i conservar l'estructura externa de l'edifici. Les bigues de fusta de les dues plantes s'han canviat per bigues d'acer. Les jàsseres s'han mantingut. La teulada s'ha consolidat i s'hi ha col·locat plaques de fusta ignífuga. Els pilars de ferro colat s'han conservat a la planta baixa i s'han substituït els pilars de la primera i segona planta, fets de maó ceràmic, per pilars d'acer. Els tancaments exteriors s'han fet d'alumini i vidre. Els accessos, vestíbul, lavabos, sortida d'emergència, etc., han estat realitzats segons la normativa vigent.

El projecte de reforma de 1998 ha estat realitzat pel servei tècnic de l'Ajuntament de Torelló. L'arquitecte municipal, Melcior Manubens, i l'arquitecte municipal, Climent Panicot.

El projecte s'ha dut a terme amb l'ajut del FEDER (Fons Europeu per al Desenvolupament Estructural i Regional).

BIBLIOGRAFIA:

- Gràfica:** - AJUNTAMENT DE TORELLÓ, *Revisió del Pla General d'Ordenació Urbana*. Estructura i Usos del Sòl Urbà i Urbanitzable, E. 1:4.000. Torelló 1999.
- Escrita:** - SOLÀ I MORETA, FORTIÀ, *Història de Torelló*. 2 vol 1947-1948.
- AMT, llicències, padró, matrícula industrial, registre.

núm. d'ordre

BCIL NIVELL B

012